

TARTALOM:

R. Cs. türelemüvege	1
VARGA István József	
Az Alag-Dunakeszi Református	
Egyház története, 4. rész,	
1926-1930	2
KEREKES Dóra	
A dunakeszi Szent Mihály-	
templom harangjainak sorsa	
az első világháborúban	7
KOSZTOLÁNYI Tímea	
Egy lelkész portréja, 1. rész	11
ASZTALOS Mihály	
„Édenkert” a belvárosban	16

SZÁMUNK SZERZŐI:

ASZTALOS Mihály - ny. gépész-
mérnök
KEREKES Dóra - történész,
a Révész István Helytörténeti
Gyűjtemény vezetője
KOSZTOLÁNYI Tímea - tanár
VARGA István József - református
presbiter

DUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

Megjelenik évente háromszor,
1000 példányban

Alapító szerkesztők:

Csoma Attila és Lőrincz Róbert

Felelős szerkesztő:

Lőrincz Róbert

Szerkesztő:

Kerekes Dóra

Kiadja a Kőlcsey Ferenc Városi Könyvtár

Dunakeszi, Kossuth Lajos u. 6.

Felelős kiadó: Lőrincz Róbert

Nyomdai előkészítés:

Preysing Frigyes

Nyomda: Raszter Nyomda Kft.,

Budapest

ISSN 1789-9230

A lap megjelenését

Dunakeszi Város Önkormányzata
támogatja

A lapunk 2-6. oldalán szereplő idézetek és képek a református egyház nemrégiben feltárt saját irattárának anyagából származnak. A 7-10. oldalon található képek a Révész István Helytörténeti Gyűjtemény tulajdonát képezik. A 11-15. oldalon szereplő fotók forrása: EOL, Irathagyatékok, Mezei József újpesti evangélikus lelkész iratai, 3. doboz. A 16. oldalon szereplő négy fénykép Asztalos Mihály tulajdona.

VARGA ISTVÁN JÓZSEF

Az Alag-Dunakeszi Református Egyház története

4. rész, 1926-1930

1926 első napjaiban még mindig az adókivetés elleni fellebbezések foglalkoztatták a presbitériumot és Kirner A. Bertalan lelkészt. Januárban az egyházközség minden adófizetésre kötelezett egyháztagnak kiadott egy „Adókönyvecskét”, amelyben értesítik őket fennálló tartozásukról, és lehetőséget adnak a befizetésekre. A könyvecskében leírtak szerint a „szorgalmas szegényebbek adójukat le is szolgálhatják. [...] írásbeli panasz-nak van helye a presbitériumhoz.” 25 darab ilyen írásos beadvány maradt fenn az archívumunkban. Sokaknak valóban nehézségbe ütközött az adó befizetése, de többen a lelkészt bojkottálták. „Az utóbbi időben megint alattomosan, felelőtlenül és gyáván, lázítás, izgatás folyik az adó fizetés ellen. [...] Komoly, valamire való ember nem hagyja magát a tudáskodó és gonosz célzatú ember által félrevezettetni. Minden egyháztagnak tudnia kell azt is, hogy az 1923. év tavaszán néhány vasutas és barátai által kezdett és indított, lelkész-gyalázási ügy [...] véget ért. Bíróság a lelkészt mind a 36 vád alól felmentette, rehabilitálta; vádaskodókat pedig 5.300.000 K pénzbüntetésre ítélte.” Azok a főtí reformátusok, akiknek Alagon is voltak földjeik, a terület arányában kötelesek voltak az alagi egyháznak adózni. Ők is sokallták az összeget, ezért küldöttség ment Alagra. A tárgyalások után az egyháztanács revideálta a kivetést „abban a reményben, hogy a főtíak ezt a minimális adót húzódozás nélkül fizetni fogják, annál is inkább, mert az egyház ezen jogát a főtí külbirtokokkal szemben, noha az adóra szüksége volt, mindezt ideig nem érvényesítette...” Kirner Bertalan írja: „[...] az egyháziadó befizetésénél mindég baj volt. Alag község maga is telepes lakosságból áll, és csaknem minden egyes lakos ház vagy telek törlesztéssel bajlódott. Ezer féle kifogást talált bármelyik is az adó ki nem fizetésével, s én, mint lelkész megértettem a lélek törődéseit és elnéző voltam ezekkel szemben, noha hónapokra, félesztendőre nem kaptam meg olykor a fizetésemet. [...] Különböző ünnepélyek rendezésével igyekeztünk az adóhiányon pótolgatni. Szüreti mulatság, népiünnepély, kultur estély voltak azok, melyekből valami jövedelmet hoztunk az adó jövedelem pótlására.”

A Magyar Lovaregylet Igazgatósága az 1926-os esztendőre is engedélyezte a lelkész úrnak 10 hold föld bérbevételét holdanként 1 mázsa rozsért. „Egyben felhívom, miszerint az 1925. évről haszonbér fejében még hátralékos 550 kilogramm rozsot annál is inkább sürgősen beszolgáltatni szíveskedjék, mert arra a legközelebbi szegődmény-kimérés alkalmával feltétlen szükségünk van.”

Február 20-án megjelent az Alag-Dunakeszi Figyelő I. évfolyamának első száma, amelynek fejlécéről megtudhatjuk: „Megjelenik havonta, ára havi 2.000 korona. Szerkesztő Kirner Bertalan.” Az Ablak a házon! című vezércikkben így ír a lelkész az új „ablakról”: „Jöjjön mindenki és figyelje az eseményeket. Kopogtasson, szóljon be rajta. Hozza azt, amire szüksége van neki és embertársainak. Ez a »Figyelő« olyan szükséges ablak, melyen levegő áramlik át, hogy szolgálja társadalmi életünk egészségét.” A lapszám színes híreket is közölt községünk életéből. Visszaemlékezett a karácsony esti ünnepélyre, ahol gróf Pejácsevich Albertné Almássy Irma grófnő adománnyal örvendeztette meg a szegényeket. Negyven gyermek kapott cipőt, ruhát, élelmet. Az ünnepségen beszédet mondott az új lovaregyleti lelkész, Hoitschy L. Pál, és a jelenlévők között ott volt Hajnal Jenő főjegyző, Molnár Gyula bíró, Závodszy Géza jegyző, Kleiszner László mérnök és Romeiser Vilmos felügyelő. A szerkesztő írt Schejbál József zsoké és Kaposi Gizike esküvőjéről, Horthy Jenő afrikai elefántvadászatáról, az új dunakeszi plébános, dr. Lakatos Kálmán első szolgálatairól, a református egyház karácsonyi ünnepségéről, Czukkelter Gábor állomásfőnök Óbudára történő előléptetéséről, s Rác Lilike zongor-

ALAG-DUNAKESZI FIGYELŐ

SZERKESZTI: KIRNER A. BERTALAN, ALAG. GE. KAROLYI UCCA 13

I. évf. 1926. április hó. — Husvétii szám.

TÁRSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, KÖZGAZDASÁGI, IRODALMI, SPORTKORI LAP

Megjelenik havonként, ára havi 2000 k
Hirdetések - Közlemények 50- 100- 150 ezer korona.

Közlemények Hirdetések A. D. „Figyelő” szerkesztőségébe
Alag (gróf Károlyi u. 13) küldendők.

raművészről olaszországi fellépéséről is. Az alagi római katolikus lelkész, Hoitschy L. Pál egyházközségéről így ír: „A kápolnához szép úton sétálva járni, ott istentiszteletet hallgatni, tetejében még egyházi adót sem fizetni, az alagi római katolikus hívek paradicsombeli állapota, amelyhez hasonlót sehol e hazában találni nem lehet.” Megemlíti a MÁV-műhelytelepet mint Dunakeszi egyik új nevezetességét, valamint szól a szükséges útépitésekről is. A mezőgazdasági tevékenységekkel kapcsolatban jelzi, hogy „a paradicsom termelés az utóbbi időben nem fizeti ki magát úgy, hogy abból a gazda egész évre való ellátást biztosíthassa, mert már a távolabb levő gazdaságok is ontják a paradicsomot.” Ezért Arany Sándor táblabíró, alagi birtokos felvetette, hogy kifizetődő lenne áttérni a paprikatermelésre. Szakemberekben sem lenne hiány, Örményi István, Kleiszner Károly, Fürst Sándor, Humbolszky László szakvéleményére támaszkodva jó eredmények várhatóak. Végül beszámolók következnek a jogászok, a jegyzők, az Alagi SC, az iparos kör, a lovaregylet, valamint a Levente Egyesület farsangi báljairól és az ágostai hitvallású evangélikus lutheránus-kálvinista estélyről. „A dunakeszi önkéntes tűzoltó testület mulatsága is élénk volt. Sajnálatos dolog azonban az, hogy a falusi mulatságokon valami kellemetlen incidens mindég előadja magát s gyakran molesztálják a beköltözött lakosokat a bennszülöttek, a maradi szokást, lassan-lassan, az értelmesebb elemek közbe lépésére le kell vetkőznie a falusiaknak is [...] a Farsang elmúlt – vidámság, gyönyörűség bőséges volt. Most tartunk böjtöt és látogassuk a templomokat is.”

Az Alag-Dunakeszi Figyelő húsvéti, második számában már sok hirdetés is található: alagi zongoratanárnő, rákospalotai temetkezési vállalat, dunakeszi varrónő, váci vaskereskedő, bútorgyáros, budapesti drótkerítésgyártó és gyógyáru-nagykereskedő promotálta magát. A címlapon megemlékezés olvasható az elhunyt Pejacsevich János grófról (1848–1926) és a március 15-i ünnepségekről. A szerkesztő újságalapításra vonatkozó kérelmét azonban a Belügyminisztérium két szám megjelenése után elutasította.

Áprilisban Alagra látogatott Kirner Bertalan volt sárospataki diáktársa, a később nagynevű lelkész, teológia tanár és egyházi író, Victor János (1888–1954). Előadását az akkor még ritkaságszámba menő vetítéssel tette érdekesebbé. „Kedves Öcsém! Köszönettel vettem f.h. 15dikére szóló szíves meghívásodat. Tegnap beszéltem villamossági szakértővel, akinek biztatására vállallhatom a gépem használatát 110 voltos feszültség mellett. Úgy-e bár vászonról (1-2 nagyobb abrosz vagy lepedő) gondoskodnak ott? Vagy fehérre meszelt sima fal is megfelel.”

Az esperesi vizitáció során napvilágra került, hogy Vitályos Imre presbiter, bankigazgató 1910-ben katolikus nőt vett feleségül, majd minden gyermekét a római katolikus egyháznak engedte át. „[...] a ref. egyház ellen reverzálist adó egyháztagok az egyházon belül tisztségeket, presbiterséget nem viselhetnek. Amidőn ez elől az intézkedés elől ki nem térhetek, tudomásodra hozom, hogy az egyházi presbiteri tisztséged nem tartható, miért is helyedbe a soros presbiter behívott.” Az esperes utasítására a lelkésznek visszamenőleg – 1907 februárjától – el kellett készítenie a vegyes házasságokról szóló kimutatást. Ebben a füzetben megtalálható a fent említett alagi házasságkötés is: „Gidófalvi Vitályos Imre Ferencz a máv. közp. menetjegyirodájának főtisztviselője, ref., sz. 1882 aug. 7., lakik Dunakeszi. Kleiszner Hedvig r. kath. szül. 1889. szept. 2., lakik Alag. 1910. szept. 24. Minden gyerek r. katolikus vallású. M. kir. közjegyző 313/1910 sz.” Vitályos Imrét vegyes házassága miatt rövidesen lemon-

datták presbiteri tisztségéről. (A Vitályos család sírja ma is látható a régi alagi temetőben.)

Még az év elején Kirner lelkész kérelemmel fordult Strauss Pál kormányfőtanácsoshoz: „Abba a nagy építkezésbe, melyet méltóságod alagi birtokán tervez, egyházunk református templom-építéssel óhajt bekapcsolódni. Most a tervezet kezdetén rendkívül szerencsés dolog lehetne az építkezést az utcák, házak elosztására nézve is egy kis csinos templomcskával változtatni.” Szeptember 28-án „költség-előirányzat” is készül az építendő református templomról, amelynek összege 969 millió egyszázezer koronába került volna Szabó Lajos budapesti tervezőmérnök szerint. (Mocsy Mihály espereshelyettes azonban csak 1927 elején engedélyezte az alagi református egyháznak, hogy igényt jelentsen be templom, lelkészlak, iskola és kántortanítói lakás részére szükséges telek megvásárlására.)

Az 1926-os évben nem tértem ki részletesen az egyház pénzügyi nehézségeire, legyen elég erre a következő végzés: „[...] elrendeli, hogy a tkvi iroda a jelzálogot 30.000.000 Kor. váltóhitel tőke, ennek 1926. évi október hó 14. napjától járó 12% kamata késedelmes fizetés esetén s a tőke után fizetendő havi 1,5% és 6.000.000 Kor. költségbiztosíték erejéig az alagi 90. sz. tkvi betétben A-1 sorszám alatt foglalt Alag-Dunakeszi református egyház nevén álló ingatlanra s ennek tartozékaira és hasznélvezetére a Váci Takarékpénztár váci bej. cég javára kebelezze be.” Ezt követően Öry Lajos verese egyházi lelkész, pénzkezelő tájékoztatta Kirner Bertalant az elmaradt nyugdíj- és közalapi járulékokról, összesen 17 millió korona tartozásról. Végül a község is jelentkezett 1,2 millió korona adóhátralék nyolc napon belüli befizetését kérve.

Az anyagi gondok ellenére Szemere Kálmán főgondnok saját pénzén leelőlegezte azt az épületet (ma a Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár otthona), amelynek egyik felébe az egyház református kultúrházat tervezett, a másik részét pedig vendéglátói célra adták bérbe. Az Egyházi Híradó decemberi számából már arról értesülhetünk, hogy „a szépen rendbe hozott imaterem mellett az egyház most már egy tekintélyes kultúrteremmel is rendelkezik, mely előadások, varró-órák, vasárnapi iskolák, játékdélutánok, énekórák, vetített képek előadása, teaesték és más hasonló irányú dolgok céljára szolgál. Ennek a teremnek a felavatása november 18-án a szokásos csütörtöki bibliaóra keretében történt, mely alkalommal a felavató beszéd I. Mózes XVIII. 11-22. alapján volt. Az iskolás gyerekek énekkel, szavaltokkal működtek közre.” Közöttük volt Gérecz Ödön presbiter fia, Gérecz Árpád is.

December 29-én összeült a presbitérium, és kimondta a református iskola szervezésének és egy kántortanító felvételének szükségességét. „[...] terobe vett mintaiskolává nyilvánítás esetén az egyes tanulóktól szedni szándékolt havi 10 pengő tandíj olyan tetemes kiadást jelent, ami valószínűvé teszi azt, hogy az iskola néptelen marad.”

1927. január 23-án a Református Társaskör és Ifjúsági Egylet bemutatta az Iglói diákok című szindarabot. Az elő-

adást februárban még kétszer megismételték. Február 4-én megrendezték az első tea- („thea”) estélyt, ahol 45 fő jelent meg. A református egyház tavasszal is több rendezvényt tartott a Kulturházban, például volt estély csak a nagymamaknak, és újabb teaestélyt is szerveztek.

Február 13-án zajlott „az alagi református egyház ifjúságának alakuló gyűlése”. Ifjúsági elnöknek Szabó Lajost, titkárnak Nagy Endrét, ellenőrnek Lajos Jenőt, jegyzőnek Lajos Gyurkát, pénztárosnak Szakács Miklóst választották.

Az áprilisi adófükönyv eredetileg 529 nevet tartalmazott, de a felülvizsgálat után több adófizetőről bebizonyosodott, hogy időközben elköltözött, elhunyt, illetve egy fő katolikus lett, de így is több mint 500 adófizető maradt, többségében adótartozással. Adózók megoszlása: Alag 160, Dunakeszi 110, Kundháza 26, fóti külbirtokos 213 fő. Találkozhatunk a híres angol zsolé, Robert Adams nevével is, aki „megajánlja” 24 pengős adóját. A lelkész adója 23,80, gróf Pejacevich Jánosné 26,60, az angol idomár-feleség Reeves Herbertné 43, Szemere Kálmán főgondnoké 18,24 pengő volt.

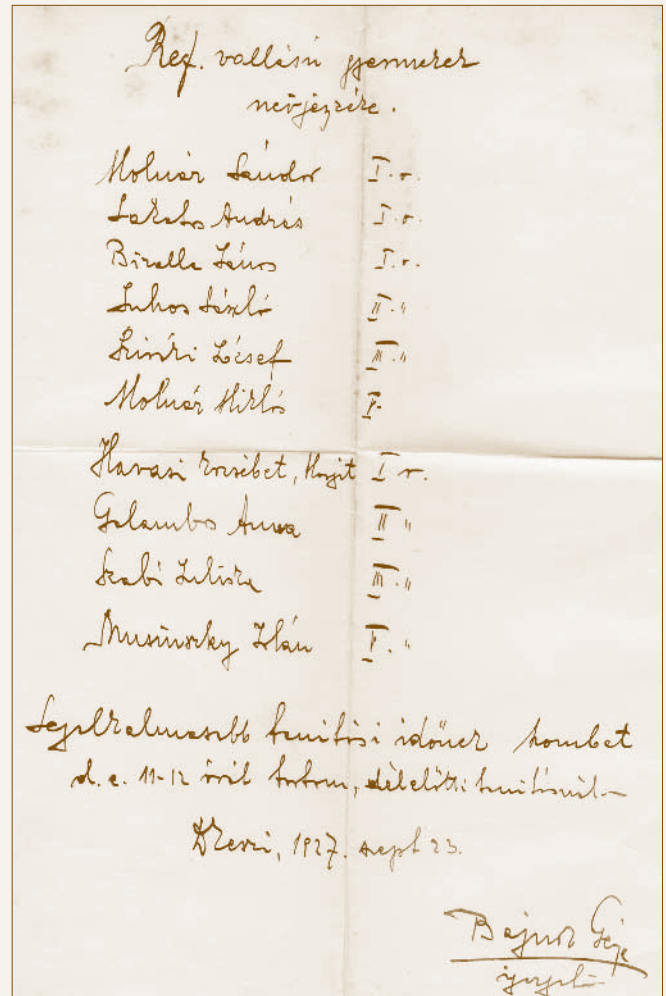
Április 30-án megérkezett az oly régóta várt értesítés a Vitézek Mezőgazdasági Szövetkezete bélyegzőjével. „Nagy-tiszteletű Evangélikus Református Egyház, Alag. Van szerencsénk értesíteni, hogy az általunk végrehajtandó 45380/1926. O.F. B. sz. ítélet folytán a t. Cím a község határában 15 kat. holdnyi földjuttatásban részesült.” Ezek voltak a legendás csomádi földek, amelyeken öt éven át gazdálkodott Kirner lelkész úr.

Nagyon érdekes dokumentum maradt fenn 1927. május 26-ról. „Az alag-dunakeszi Ref. Egyház első imaház (torony) csillagjába elhelyezett írás másolata.” Az írás tartalmazza a református vallású növendékek és iskolaigazgatók névsorát, nyolc egyháztag nevét, a konfirmáltak névsorát, a presbitérium tagjainak nevét: Kirner A. Bertalan, Szemere Kálmán, Horthy Jenő, Juhász Ferencz, Maracszkó Lajos, Varga József, Szép Károly, Csizmadia Lajos, Szabó Lajos, Gérecz Ödön, Szvoboda István, Ozsváth Károly. Az irat végén feltüntetik: „Egyház alakult: 1921-ben, első lelkész: Kirner A. Bertalan, esperes: Nagy Ferencz, püspök: dr. Ravasz László.” Fennmaradt az ünnepi istentiszteleti énekek sorrendje is: „I. Istentisztelet: 25, 60, 100, 217. II. Konfirmáció vizsga: 218. III. Csillagfeltétel (kint) XC, imádság (bent) 37 (harangozás). IV. Díszgyűlés (Kulturterem).”

Gombolai Ferenc alagi tréner feleségének, Dalmadi Lídiának nem engedélyezte az egyházmegye, hogy a fóti egyház kötelékébe átlépjen: „A magyar korona országainak minden református vallású lakosa és állampolgára annak az egyházközségnek rendes tagja, a mely polgári lakóhelyén alakult.” A tréner ez ügyben később a püspökhöz fordult, levelét így zárta: „Méltóztassék kérésemet jó indulattal kezelni, ami által mentesítve lesz feleségem attól, hogy a rom. kath. vallásra kényszerüljön áttérni.”

Az alagi Községileg Segélyezett Nyilvános Polgári Fiúiskola és Internátus tanári kara szeptember 14-én alakuló értekezletet tartott, ahová hivatalos volt a református lelkész is. Alagon húsz, a dunakeszi katolikus elemi iskolában tíz református vallású gyermek kezdte meg a tanévet. Őrizzük az előző, 1926/27-es tanévben a kundháztelepi, a műhelytelepi, a dunakeszi, valamint az alagi iskolákba járó 58 református növendék névsorát is.

Jegyzőkönyv a november 8-i presbitériumi ülésről: „A presbitérium komoly megfontolás után szükségesnek mondja ki egy ref. óvoda felállítását. Erre vonatkozólag lépéseket tesz arra nézve, hogy az óvoda felépítését bármilyen úton, módon és bármilyen se-

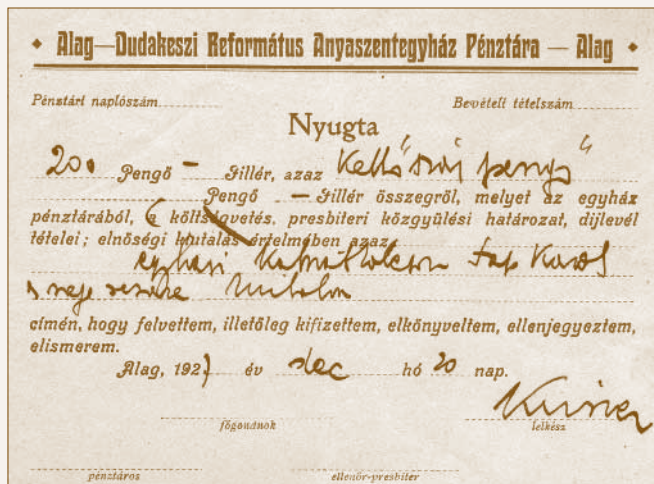

A dunakeszi katolikus iskola református növendékeinek névsora

gítséggel felállíthassa. Ezen okból óvónői díjlevelet állapít meg a következőkben.”

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület november 17-én kelt levelében az alábbiakat olvashatjuk: „Van szerencsénk értesíteni, hogy hozzánk benyújtott kölcsönkérelmei folytán [...] az alag-dunakeszi egyházközség részére [...] 50.000 P-nek megfelelő dollárkölcsönt engedélyeztünk.” A várható kölcsön terhére – Kirner lelkész javaslatára – a presbitérium ingatlanvásárlásokba kezdett. Az első vásárlás története még az év elejéig, 1927. január 21-éig nyúlik vissza, amikor is csikbánkfalvai Keresztes Ákos nyugalmazott huszárcapitány és neje, sz. Tamássy Edit alagi lakosok évi 20 millió koronaért bérbe adták a Fóti út és a Huba utca sarkán álló ingatlanjukat (Huba u. 6. szám, „Patika-ház”) Varga József szakácsnak, aki szintén alagi lakos és református egyháztag volt. Varga úr – Fóti úti bejárattal – vendéglőt rendezett be az épületben. Mivel közel volt az imaházhoz, Kirner lelkész – presbitériumi felhatalmazással – tárgyalni kezdett Varga Józseffel az épület megvásárlásáról parókia céljára. A megegyezés megtörtént, éltek a bérlő elővásárlási jogával, és az ő képviseletében Kirner lelkész augusztus 3-án megegyezett a Keresztes házaspárral. A vételár 18 800 pengő, azaz 220 millió korona volt. 8000 pengő előleget kifizetett az egyház. A szerződés tartalmazta, hogy a „Vevő tudomásul veszi, hogy az 1./ pontban körülírt ingatlanon Vargha József alagi lakosnak bérleti joga áll fenn.” Az egyházkerület főgondnoka és aljegyzője a vételi szerződést jóváhagyta, decemberben a váci telekkönyvi ható-

ság is bejegyezte (1239. és 1240. hrsz.). December 15-én Varga József vendéglős a következőket írja: „A ref. egyház az általam bérelt Keresztes-féle házat megvásárolta parókia részére, azonban mivel jelenlegi lelkésznek saját háza van, az egyház az épületet bérházzá és üzlet helyiséggé alakítja át. Úgy alakítja át, hogy a Fóti úton két bolt helyiséget, a Huba utcai udvaron pedig apró lakásokat épít.” Varga úr kérte az egyházat, hogy számára a bérletet 15 évre biztosítsa, és a pincét továbbra is ő használhassa. Továbbá kérte, hogy az egyház az általa használatba vett Fóti úti üzlethelyiséggel megegyező alapterületű helyiséget építsen a Huba utcában vendéglője számára.

Pénztári nyugta 1927-ből

December 13-án hagyta jóvá a presbitérium (Szemere Kálmán, Juhász Ferenc, Varga József, Szép Károly, Szabó Lajos, Csizmadia Lajos, Szokolai István) a Bojár-féle ingatlanok megvásárlását. Nevezett telkek a Hunyadi János és a Rákóczi út sarkán található, ide bérlakásokat, nyugdíjas házat és iskolát, óvodát, templomot, parókiát tervezett építeni az egyház. A fentiek mellett még budapesti ingatlanvásárlást is terveztek, előzetes felméréseket végeztek a Grassalkovich és a Nagytemplom utcákban eladásra kínált bérházakban. Erről így ír Kirner lelkész 1933-ban: „A Pesti német lut. egyház példájára egy olyan ingatlan szerzésére gondoltunk a mely örökidőkre biztosítja az alagi egyház jövedelmi forrását. Azért 1927-ben – mint a többi egyházak is – 8800 dollár kölcsön felvételére kértünk és kaptunk engedélyt, a mely kölcsön a fent levő adósságok, kötelezettségek kiegyenlítését és egy olyan ingatlan megszerzését tegye lehetővé a mely a teljes kölcsön kamata illetve annuitását biztosítja és így 25 év múlva az ingatlan az egyház tulajdonába maradván nagyban könnyíti az egyház fennmaradását.” 1928-ban így emlékezik a lelkész: „Az egyházi hatóság engedélye után a kölcsön 1927-ben felvéve, a fenti határozatok és engedélyk szerinti értelemben felhasználva, szépen indította az alagi egyházat a további fejlődés felé. Annyira, hogy mindinkább többfelé irigylés tárgyát képezte és többen gondoltak az alagi lelkész állás betöltésének elnyerésére. Cserét is kínáltak, én azonban nem akartam a szépen indult egyházat odahagyni, és különben is én akartam az alagi templomot felépíteni részint a hűség érzése, részint a szülőség, a szerzett jog alapján is, így természetes, hogy minden ajánlatot visszautasítottam. [...] az egyházzal, melyet én és feleségem szerveztünk meg, és a családommal koplaltam meg, jogom is van ragaszkodni. Csináltam is tehát lelkesen az egyházamat. Még inkább annimálva magunkat és 1928-ban többre igyekeztünk [...]”

Az Alag-Dunakeszi Figyelő meglévő utolsó, 1927. decemberi számában az alagi parcellázás volt a vezető téma. „Alagon jövőre három helyen lesz hatalmas parcellázás. És az mind az úgynevezett kis állomástól [ti. akkor a vasútnak a Rákóczi út elején is volt megállója] kiinduló Rákóczi út mentén húzódik végig. Az első a kis állomás mellett, a Dunakeszi gazdáknak a Rákóczi úti alagi oldal és a vasút töltés között, délnyugatra beszorult földparcellája kerül felmérésre. A második felosztandó parcella lesz a Rákóczi út északi oldalán, a község házával szemben fekvő Strausz Pál tulajdonát képező, régi Kleiszner féle föld terület; míg a harmadik földtömb, mely parcellázás alá esik tovább a Rákóczi úton, Fót község, tehát keleti irányban a Szentgyörgy ucca utáni Arany Sándor féle földterület. Ezek a beépítésre váró földterületek nagyban elősegítik Alag hatalmas fejlődését. És a Rákóczi út, mely éppen a vasút állomásnál kezdődik, Alag község szép sugár Andrassy útjává fejlődhetik [...]”.

1929. január 11-én Szemere Kálmán főgondnok váratlanul lemondott tisztségéről. Indokai szerint az egyház mindent elért, amit ilyen rövid idő alatt lehetséges. „Van imaháza, van földje, s megkapta az amerikai kölcsönt is.” Ráadásul Pestre költözött, így nem tudja intézni az egyház folyó ügyeit. De a fő ok a levél végén derül ki: „Úgy látszik, hogy nincs is rám már ott szükség, mert ellen esetben Karácsony és új év táján még is felkerestem volna engemet kedves Tiszteletes Úr! Szívvelyesen üdvözli Szemere Kálmán.” (Lemondását azonban nem fogadták el, később megbékítették.)

Tovább bonyolódott a Fóti út-Huba utca sarkán megvásárolt ingatlan sorsa. Alighogy megjött a királyi járásbírósg levele az adásvétel bejegyzéséről, az egyház máris továbbadta az épületet Kis János és neje, Rózsa Klára dunakeszi lakosoknak. Márciusban leltárt vettek fel a Varga József által bérelt ingatlanról. Április 2-án felülvizsgálta a presbitérium a bérleti szerződést, és azt az alábbiakkal egészítette ki: „[...] ha a bérlő az egyházzal szemben való támadó és kicsinyeskedő gúnyolódásait abbahagyja. És illetlen megjegyzéseivel, hogy ő »Az egyházra és papra keres« teljesen felhagy és ezen megjegyzéseit nem fogja fűszerezni a vendégeknek kiszolgáló pohár borocskához.”

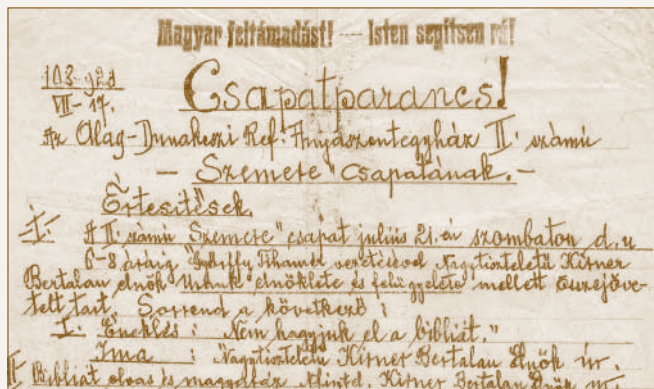
Az egyház június 27-én vételi ajánlatot tett „a Strauss Pál úr tulajdonát képező alagi Rákóczi és Hunyadi út sarkán lévő [...] cca. 2000 négyszögöl kiterjedésű telkekre.” Vannak tervrajzaink az itt felépítendő „Otthonról”, és az ugyanoda tervezett templomról, továbbá megvan a lelkész vázlata a helyszínről, valamint a templombelsőről (közel 150 ülőhely). Az esperes levélben azonban óvatosságra inti az egyházat: „Tekintettel alacsony adójövedelemre és csekély vagyponra, tervezett építkezés mibenléte előbb alaposan tisztázandó.”

Kirner lelkész vázlata a Rákóczi és Hunyadi utca környékéről

Folytatódtak a budapesti bérházvásárlás előzetes felmérései is. Sorra kérte be az egyház az eladásra meghirdetett bérházak házbérfelvétele-kimutatásait: Böszörményi út 3/c, Grassalkovich utca, Nagytemplom utca 21., Erzsébet királyné körút 67., Újpest, Tavasz utca 76. A csomádi föld közelében erdővásárlást is tervezett a presbitérium, valamint határozatba foglalta „[...] fölterjeszti az Alagon lévő Fejuk-féle házat is, mely árverésen dr. Kun Tibor budapesti ügyvéd tulajdona lett. Ezen épület kedvező fekvésénél fogva az egyházi társadalmi élet, ifjúsági egyesület, cserkész szövetség céljaira rendkívül alkalmas.”

Július 21-én csapatgyűlést tartott a június 17-én Hegedűs Elek csapatparancsnok vezetésével alakult „Cserkész-csoportosulás”. Az Alag-Dunakeszi Református Egyház Ifjúsági Szemere Csapatába önként jelentkezők között volt váci reáliskolai tanuló, bölcsészhallgató, kertész, szakács és műszerész tanuló, gimnáziumi, polgári és elemista növendék, technológus, valamint orvostanhallgató is. Köszönésük „Magyar feltámadást!”, a felelet pedig „Isten segítsen rá!” volt. Ismerjük a cserkészek következő szombatára tervezett programját is: „Tábortűzet rendezhetünk a Duna partján és az éjszakát ott töltjük; ott kondérba főzünk vacsorát és másnapra ebédet, stb. Az anyagot vagy összeadni, vagy pénzt kell kivetni. Éjjel őrséget állítunk, meleg pokróc és szalma kell. Fürdőzés, játékok, tábori élet.”

A református cserkészek Csapatparancsa

Az esztendő várva várt eseményének időpontját szeptember 27-ére tűzték ki, amikor is generalis visitatióra várta dr. Ravasz László (1882–1975, püspök: 1921–1948) püspököt, a Magyar Tudományos Akadémia és a Főrendiház tagját. A református egyház meghívókat küldött a községi előljáróságok, iskolák, egyházak, a MÁV, a lovaregylet, a Műhelytelep és egyéb méltóságok számára. Három válaszlevél maradt fenn: az Alagi Polgári Fiúiskola igazgatója örömmel várta növendékeivel az eseményt, Alag község iskolaszéke nevében Molnár Gyula és Hajnal Jenő üdvözlőné a püspök urat, míg Bajnok Géza igazgató elhalaszthatatlan kerületi gyűlés miatt kimentette magát. „Programtervezet: ½10 órákor érkezés Vácra autón. Az alagi vasúti hídnál fogadjja Molnár Gyula községi bíró; – A pavillon előtt az ünnepély helyszínén a »Magyarság« Dalegylet énekszámát után Kirner A. Bertalan református lelkész; – A vendégek reggelizése; 10–11 óráig Istentisztelet a pavillon dísztermében; 11–½12 óráig üdvözlések a pavillon kistermében; 12–½1 óráig püspöki látogatás; ½1–1 óráig a MÁV műhely megtekintése. A püspököt az igazgatóság nevében Bíró Sándor máv főfelügyelő üdvözlö. A MÁV műhelytelepi »Magyarság« Dalárda rövid tisztelő hangversenye a méltóságos püspök úr tiszteletére; 1¼–2¼ óráig díszbéd a pavillon

dísztermében. (Teríték ára 4,50 fillér); 2¼–3¼ óráig a püspök úr és kíséretének pihenése a pavillon lefoglalt szobáiban; ¾3 után a püspök és kíséretének elutazása autón, a kisalagi ref. egyház meglátogatása.” Istentiszteleti sorrend: 1. Kezdő ének: 63. dicséret (Jövel szent lélek). 2. Közének XC zsoltár (1 és 2 vers) (Te benned bízunk). 3. Imádság és Bibliaolvasás (püspöki kíséret egy tagja). 4. Közének: éneklő a Magyarság dalárda (Műhelytelep). 5. dr. Ravasz László püspök úr igehirdetése. 6. CV zsoltár (Adjatok hálát az Istennek). 7. Imádság és a gyülekezet megáldása. 8. 37. dicséret (Isten áldd meg a magyart).”

ÁLDÁS-BÉKESSÉG – MINDEN JÓ LÉLEKNEK!

Az Alag-Dunakeszi Református Anyaszentegyház
1928 szeptember hó 27-ikén, csütörtökön délelőtt
9½ órákor, generalis visitatióra várja főtiszteletű és méltóságos

dr. RAVASZ LÁSZLÓ püspök urat,
a Magyar Tudományos Akadémia és a Főrendiház tagját.

Ezen alkalommal az ünnepélyes Istentisztelet a pavillon dísztermében lesz megtartva. Az ünnepély lefolyása után díszbéd lesz, melyre a címzett urat és családját tisztelettel meghívja az ALAG-DUNAKESZI REF. EGYHÁZ vezetősége.

Ravasz László püspök „visitatiójának” meghívója

A MÁV továbbra is megbízta Kirner tiszteletest a műhelytelepi elemi iskola protestáns vallású növendékeinek hitoktatásával. Az alagi református tanító ekkor Hegedűs Árpád volt, havi 50 pengős fizetéssel.

Az esperesi kánoni vizitációt Mocsy Mihály május 22-én tartotta: „[...] Az alkalommal az egyháznak főként anyagi ügyeit fogom tüzetesen megvizsgálni, miért is kérem, hogy arról hű és tiszta képet készíteni és bemutatni szíveskedjenek.”

A Kossuth utcai „Kultúrház” még novemberben is felújítás alatt állt, de az épület másik felében üzemelt a vendéglő. A bérlő – Szabó Lajos – ellen a Tokaji borpince és áruforgalmi Rt. 459 pengő erejéig árverést kért. Árverésre került Alagon a Kölcsey utcában egy biliárdasztal, egy söntésasztal, székek, asztalok és dákók. Bérlő képviselőjében az egyház halasztást kért, de az állampénztár nem vehette figyelembe kérésüket, „mert az ingatlan még a mai napig is az eladó nevében áll.”

1929. november 2-án Kirner A. Bertalan az alábbi levelet küldte az esperesnek: „Nagy tiszteletű esperes úr! Alolított ref. lelkész ezennel bejelentem, miszerint az általam szervezett, alapított Alag-Dunakeszi ref. anyaszentegyház lelkészi állásáról, melyre egyhangúlag hívtattam meg, lemondok és kérem ebből kifolyólag nyugdíjaztatásomat.” Az egyházi vezetés elfogadta a lemondást, de a 45 éves lelképásztor nyugdíjaztatását nem hagyta jóvá. Valószínű, hogy a lemondást előzőleg szóban is megtette, mert az új lelkészt már október 8-án kirendelték. „Az állásáról lemondott Kirner A. Bertalan lelkész úr helyettesítésével tiszteletes Tóth János újpesti vallástanácsos és segédlelkész urat bízom meg és kérem őt, hogy az alagi ref. lelkészi hivatalt és annak irattárát, ingóságait és értékeit leltár mellett Sáfár Béla és Tarnay Endre tanácsbíró urak, valamint a presbitérium jelenlétében vegye át és arról engem értesítsen. A lelkészi hivatal átvétele sürgősen foganatosítandó. Tudomásom szerint a tanácsbíró urak, mint vizsgálóbiztosok f. hó 9-ikén egész napon Alagon lesznek. Üllő, 1929. október 8. Kiváló tisztelettel: Mocsy Mihály esperes.”